

בס"ד. ש"פ שמות, כ"ג טבת*, מבה"ח שבט, ה'תשי"ג**

היושבת בגנים גו' ברח דודי גו' על הרי בשמים¹, ומבאר אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע במאמרו ד"ה זה² שאמרו בכ"ד טבת³ (יום ההילולא דאדמו"ר הזקן), שהיושבת בגנים מדבר בהגילוי דג"ע⁴, גנים (לשון רבים) הם⁵ ג"ע התחתון וג"ע העליון שהם בבי"ע (געה"ת בעשי' וגעה"ע בכריאה⁶) והיושבת בגנים היינו' מלכות דאצילות שמצמצמת עצמה לישוב בהגנים, וברח דודי גו' על הרי בשמים מדבר בהגילוי דלע"ל, שהוא נעלה הרבה יותר ועד באין ערוך מהגילוי דג"ע, דהגילוי דג"ע הוא אור הממלא והגילוי דלע"ל הוא אור הסובב. דזהו מ"ש ברח גו' על הרי בשמים (ברח דוקא), שהעלי' מהגילוי דג"ע להגילוי דלע"ל היא בדרך בריחה ודילוג שלא בסדר והדרגה. ואעפ"כ, בכדי לקבל גילוי אור הסובב דלע"ל, הוא דוקא ע"י קדימת הגילוי דאור הממלא שבג"ע. וזהו היושבת בגנים (ואח"כ) ברח דודי גו' על הרי בשמים, שבתחילה צ"ל הגילוי דהיושבת בגנים ועי"ז דוקא מגיעים (בדרך בריחה ודילוג) להגילוי דהרי בשמים.

(* להעיר, אשר הסתלקות אדמו"ר הזקן היתה "במוצש"ק דשמות כ"ג אור לכ"ד טבת" — לשון הצ"צ, נדפס במענה לשון (ווילנא, תער"ב. קה"ת, תש"י. תשכ"ז. ועוד) בתחילתו. פסקי דינים שלו בסופן (קה"ת תשל"ב — קג, א [תמב, א]).

השייכות דכ"ד טבת לפ' שמות — ראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 33 ואילך.

(** המאמר הונה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א ויצא לאור בקונטרס כ"ד טבת — תשמ"ח.

(1) שה"ש ח, יג"ד.

(2) וראה בכל הבא להלן בהמאמר — בד"ה ברח דודי גו' וביאורו תק"ע (סה"מ תק"ע ע' נד ואילך). ד"ה היושבת בגנים באוה"ת שה"ש עה"פ (כרך ב ע' תשע ואילך. שם ע' תשעט ואילך. ע' תשפד ואילך. כרך ג ס"ע א"טז ואילך).

(3) באור ליום ה' פ' וראו, כ"ד טבת תרס"ז, בוירצבורג. (העתקה מ)הנחת כ"ק מו"ח אדמו"ר — בספריית ליובאוויטש כת"י 1372*. וראה ספר השיחות תורת שלום ע' 86-85.

(4) ד"גנים" קאי על ג"ע — זהו ח"א עז, ב. צב, א. ח"ב מו, א. ח"ג יג, א. ריג, א. ועוד. — הובאו באוה"ת שם (כרך ב) ע' תשסה"ו.

(5) מק"מ לזח"ב שם (הובא באוה"ת שם ס"ע תשסה. שם ע' תשעט). ולהעיר גם מתקרי"ז תנ"ה (פח, א) — הובא באוה"ת שם ע' תשסו.

(6) ראה אוה"ת שם ע' תשעט. כרך ג ע' א"יו (ובהנסמן במ"מ בשוה"ג שם).

(7) ראה מק"מ שם בשם הרח"ו (הובא באוה"ת שם כרך ב ס"ע תשסה. שם ע' תשעט) ד"היושבת בגנים" קאי על "שכינה השרוי' בג"ע".

(* נדפס לאח"ז בהמשך תרס"ו (הוצאת תשנ"ט) ע' תקצט ואילך. וראה בהשיחה שלאחר המאמר (לקמן ס"ע 289 ואילך). המו"ל.

ב) **וביאור** הענין, הנה החילוק בין אור הממלא לאור הסובב הוא, דאור הסובב הוא אור פשוט, ואור הממלא בא בהתחלקות, אור החכמה אור החסד וכו'. ומבואר במאמר הנ"ל, דמזה שאור הממלא בא בהתחלקות, אף שההתחלקות בפועל היא ע"י שמתלבש בהכלים, הכרח לומר, שגם בהאור עצמו (לפני התלבשותו בכלים) יש שייכות להתחלקות. דהנה בפרדס⁸ מבואר, דההתחלקות שנעשה באור ע"י התלבשותו בכלים, הוא רק בנוגע לפעולתו (באיזה אופן הוא פועל בנבראים, דכשמתלבש בכלי החסד הוא פועל פעולת החסד, ועד"ז בכל הספירות), אבל האור עצמו נשאר בפשיטות שלו. ועפ"ז ה' אפשר לומר, שהאור מצד עצמו (לפני התלבשותו בכלים) הוא פשוט לגמרי (שאינן לו כל שייכות להתחלקות), וכמשל אור השמש (המובא בפרדס⁸), דעם היות שמצד עצמו הוא אור פשוט (שהרי אור הוא מעין המאור ודבוק בהמאור), מ"מ כשמאיר ע"י זכוית לבנה אדומה או ירוקה, הוא נראה (ופועל) כפי גוון הכלי. אמנם לכאורה ביאור זה אינו מספיק⁹. שהרי ידוע¹⁰, דאור הסובב, גם כשמאיר בתוך הכלים, אין הכלי פועל בו שינוי, אפילו שיהי' רק נראה כפי אופן הכלי [וכמובא גם במאמר הנ"ל, שהאור דעתיק¹¹, גם כמו שהוא נמשך בז"א, הוא בכחינת פשיטות]. ומזה מוכח¹⁰, דזה שבאור הממלא נעשה (ע"י הכלים) ציור והתחלקות (בנוגע לפעולתו עכ"פ) הוא מפני שאור זה (גם לפני התלבשותו בכלים) הוא בגדר התחלקות.

ג) **והענין** הוא, דאור הקו (דאור הממלא הוא בכלל אור הקו) המשכתו היא ע"י הצמצום, שהיא המשכה שבדרך דילוג. דענין הצמצום (צמצום הראשון) הוא שהאור שהי' תחילה נתעלם לגמרי ונשאר חלל ומקום פנוי¹², ומכיון שהמשכה שלאח"ז היא לאחרי התעלמות (הפסק) האור לגמרי, הרי ההמשכה שלאח"ז היא בדרך דילוג. [והגם

8) שער ד (שער עצמות וכלים) פ"ד.

9) ראה גם ד"ה ויהי הענין תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ע' תתקלט). המשך ר"ה תרצ"ד (תשי"א) ס"ב (סה"מ ה'תשי"א ע' 5-84).

10) ראה גם ד"ה פב"פ תרס"ז (המשך תרס"ו ס"ע תסו ואילך).

11) כ"ה (אור דעת") בד"ה היושבת בגנים תרס"ז. ובהמשך תרס"ו שם "בהתלבשות א"א בז"א".

עוד חילוק בין ב' המאמרים: בד"ה היושבת בגנים הנ"ל "אור דעת" שנמשך בז"א, ובתרס"ו שם "בהתלבשות א"א בז"א". ואפשר דב' השינויים שייכים זל"ז, דבאריך שייך גם התלבשות, משא"כ אור דעת" רק נמשך בז"א.

12) ע"ח שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב. אוצרות חיים ומבוא שערים בתחלתם.

שגם בעת הצמצום נשאר רשימו כמבואר בכ"מ¹³, וכמובא גם במאמר הנ"ל ד"חלל לאו דוקא"¹⁴ אלא שנשאר רשימו, הרי ענין הרשימו הוא כח נעלם, וכידוע¹⁵ דענין הרשימו הוא כח הגבול שבא"ס, שרש הכלים, אבל בענין אור וגילוי, הצמצום הוא סילוק והתעלמות לגמרי, והמשכת האור שלאחרי הצמצום היא המשכה בדרך דילוג. ולכן, גם הדביקות דאור הקו היא דביקות שע"י הפסק (ואינה בבחינת דביקות ממש), ובמילא אינו בבחינת אור וגילוי כ"כ¹⁶. וכמשל¹⁷ חיות השערות שאינו דומה לחיות האברים, שהוא חיות מצומצם ביותר, ועד דכשחותכין השערות אינו מרגיש כאב, לפי שאופן המשכתן מהמוח הוא ע"י הפסק הגולגולת. ועד"ז הוא בהנמשל למעלה, דאור הסובב, כיון שהמשכתו ממקורו ודביקותו במקורו הוא שלא ע"י הפסק [דהגם שגם אור הסובב הוא אור שנמשך לאחרי הצמצום, הרי ידוע¹⁸ שפעולת הצמצום באור הסובב היא (בעיקר) לא בנוגע להאור גופא, כי אם, שלא יאיר בגילוי (בפנימיות) ורק בבחינת מקיף וסובב. דבאור הממלא הצמצום הוא בנוגע להאור עצמו, שע"י הצמצום נמשך (ונתהוה) אור כזה שלא הי' קודם¹⁹. משא"כ פעולת הצמצום באור הסובב היא (כנ"ל) שיהי' בבחינת מקיף וסובב, אבל האור עצמו אינו אור שנתהוה אח"כ כ"א הוא הגילוי דאוא"ס שלפני הצמצום, גילוי שלא ע"י הפסק], לכן הוא אור וגילוי ממש (דוגמת חיות האברים), ואינו בגדר ציור והתחלקות. משא"כ אור הממלא (אור הקו), שאופן המשכתו מאוא"ס ודביקותו באוא"ס הוא ע"י הפסק הצמצום²⁰, אינו בבחינת גילוי

13) אוצ"ח שם בהג"ה. וראה לקו"ת הוספות לויקרא ד"ה להבין מ"ש באוצ"ח (נא, ב ואילך). ד"ה להבין מ"ש בס' עמה"מ לאדהאמ"צ (בהוספה למאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תתקכא ואילך). וש"נ.

14) ל' האוצ"ח בהג"ה שם.

15) ראה בארוכה המשך תער"ב ח"א פ"ח"ט. משא"כ אור הקו, גם להשיטה ששרשו הוא מבחינת אור הגבול (ע"ס הגנוזות) — הרי גם אור הגבול הוא אור (גילוי), כמבואר בהמשך הנ"ל פט"ז. ובכ"מ.

16) מכיון שגודר האור הוא שדבוק (סה"מ תשי"ג ע' 164. ובכ"מ).

17) ראה גם סה"מ תרס"א ע' קסו. סד"ה אנכי ה"א תרס"ז (המשך תרס"ו ע' תסו). ובכ"מ.

18) ראה סה"מ עטר"ת ע' תצט. תרפ"ז ע' מ ואילך. תשי"ה ע' 76. ולהעיר גם מהמבואר בכ"מ בענין "עניגול הגדול" דפעולת הצמצום בו היא (רק מה ש"נגע בו הצמצום", היינו) "שיהי' רק שם ולא יתגלה לחוץ", אבל בו עצמו "כל האור בשלימות" (סה"מ תרמ"ג ע' פ. המשך תרס"ו ע' קצד). וי"ל שעד"ז הוא גם באור הסובב שלאחרי הצמצום.

19) ראה סה"מ תרפ"ז ע' מב. מג.

20) בהמשך תער"ב ח"א פי"ח, דלהשיטה ששרש הקו הוא מאור הגבול — לא הוצרך להיות צמצום בדרך סילוק, והי' מספיק שרק יתעלם אור הבל"ג, ומה שהצמצום הי' בדרך סילוק (שנתעלם גם אור הגבול, שרש הקו) הוא בשביל הכלים. אבל נוסף לזה שגם לפי"ז

כ"כ (כ"א בדוגמת חיות השערות), ולכן²¹ הוא בגדר התחלקות (היינו, שע"י התלכשותו בכלים יהי האור נראה כפי אופן הכלי²²).

ד) **וזהו** שהעלי מהגילוי דג"ע להגילוי דלע"ל היא בדרך בריחה (כמו שנתבאר לעיל (בתחילת המאמר) דיוק הלשון ברח גוי על הרי בשמים, ברח דוקא), דכיון שהחילוק שבין אור הממלא (הגילוי דג"ע) לאור הסובב (הגילוי דלע"ל) הוא (לא רק זה שאור הממלא בא בהתחלקות ע"י הכלים, אלא גם) באופן המשכתם ממקורם, דאור הממלא נמשך ע"י הפסק הצמצום משא"כ אור הסובב, הרי מובן, שהחילוק שביניהם הוא חילוק שבאין ערוך, ולכן העלי מהגילוי דג"ע (אור הממלא) להגילוי דלע"ל (אור הסובב) היא בדרך בריחה. דכמו שהמשכת אור הקו מאוא"ס שלפני הצמצום היא בדרך דילוג, כן גם העלי מאור הממלא (אור הקו) לאור הסובב (שהוא הגילוי דאוא"ס שלפני הצמצום) היא בדרך בריחה, שלא בסדר והדרגה.

ה) **אמנם**, עם היות שהגילוי דג"ע הוא באין ערוך להגילוי דלעתיד, אעפ"כ, הגילוי דג"ע הוא הקדמה שעל ידו (דוקא) מגיעים להגילוי דלעתיד (כנ"ל בתחילת המאמר). והענין הוא, דהנה קודם יגמה"ר כתיב²³ הוי' הוי' ופסיק טעמא בגווייהו²⁴. וידוע²⁵ דהוי' הא' הוא הוי' דלעילא, שם הוי' שבאוא"ס שלפני הצמצום, והוי' הב' הוא הוי' דלתתא,

(שהסילוק הי' בשביל הכלים) המשכת הקו בפועל היתה ע"י צמצום בדרך סילוק* — הנה גם בשביל הקו עצמו, בכדי שיהי בבחינת התחלקות, הוצרך להיות צמצום בדרך סילוק דוקא, ראה סד"ה ויהי הענין הנ"ל (המשך הנ"ל ח"ב ס"ע תתקמא ואילך).

21) כ"ה גם בד"ה פכ"פ תרס"ו (המשך תרס"ו ע' תסח), דזה שע"י הצמצום נעשה אור הקו בגדר התחלקות, הוא — כי ע"י שנמשך ע"י הפסק הצמצום, אינו בבחי' דביקות ממש, ובמילא אינו בבחי' גילוי כ"כ.

ובד"ה ויהי הענין תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ס"ע תתקמא ואילך) ובהמשך ר"ה תרצ"ד (תשי"א) סכ"א (סה"מ ה'תשי"א ע' 86), דזה שע"י דילוג הצמצום נעשה התחלקות באור הקו, הוא — שע"י הצמצום גופא להיותו "דבר נגדי אל האור", נעשה בו התחלקות.
22) כ"ה להדיא בד"ה פכ"פ הנ"ל (המשך תרס"ו ס"ע תסז).

23) תשא לד, ו.

24) זח"ג (באדר) קלח, רע"א. וצ"ע שבכ"מ הובא "בינייהו" (ובכ"מ "ופסיק טעמא וכו'").

25) לקו"ת דרושים לר"ה נט, סע"א ואילך. וש"נ. המשך תער"ב ח"ב ע' תתקפח. ע' תתקצה. ובכ"מ.

* ראה גם סה"מ עטר"ת ע' קלד וסה"מ תרפ"ז ע' צה, דהכוונה בזה שבאם הי' נשאר אור הקו בתחילה לא הי' אפשר להיות התהוות הכלים — היא, שאז (אם הי' נשאר הקו בתחילה) הי' אור הקו בבחי' התגלות העצמות".

שם הוי' שבאור הקו, ופסיק טעמא בגווייהו הוא הפסק הצמצום שבין אוא"ס לאור הקו. וזהו גם מ"ש בפסוק ראשון דק"ש²⁶ הוי' אלקיננו הוי', דאלקיננו הוא הצמצום שבין הוי' דלעילא (אוא"ס שלפני הצמצום) והוי' דלתתא (אור הקו)²⁷. ומבאר בהמאמר, דמ"ש אלקיננו (בין ב' השמות הוי'), דאלקיננו (משא"כ אלקים) עם היותו מורה על מדת הדין²⁸ יש בו הטי' לחסד ולרחמים²⁹, כי ע"י אלקיננו דוקא הוא החיבור שיומשך הגילוי והשפע מהוי' דלעילא להוי' דלתתא. ויש לומר הביאור בזה, שהוא ע"ד הידוע³⁰ בענין הכלים, דהגם שבאם הוי' נשאר מתחילה אור הקו לא הוי' אפשר להיות התהוות הכלים, ומ"מ לאחרי שנתהוו הכלים הם יכולים לקבל את הגילוי דאור הקו, כי כיון שהתהוותם היתה ע"י הצמצום בדרך סילוק דוקא³¹, לכן נתהוו באופן כזה דלא רק שאינם מתבטלים מהגילוי דאור הקו אלא יתירה מזו שגילוי האור הוא ע"י הכלים דוקא וכי בהצמצום שבדרך סילוק דוקא מתגלה העצם³² שלמעלה מהגדר דגילוי (אורות) והעלם (כלים), ולכן ע"י הצמצום בדרך סילוק נעשה החיבור דכלים ואורות], עד"ז הוא גם בנוגע לאור הקו³³, דע"י שהמשכתו מאוא"ס היתה ע"י הצמצום בדרך סילוק, ע"ז נעשה באופן דלא רק שלא יתבטל ע"י הגילוי דאוא"ס הבל"ג, אלא יתירה מזו, שעל ידו דוקא יהי' הגילוי דאוא"ס.

ו) וממשיך בהמאמר, דע"פ המבואר במ"א³⁴ דאלקיננו אלוקה שלנו הוא שם הוי' שבכאו"א מישראל, חלק הוי' עמו³⁵, מובן עוד יותר דאלקיננו מחבר ב' השמות, דע"י העבודה דישראל בד' אותיות

(26) ואתחנן ד, ו.

(27) המשך תער"ב שם ס"ע תקפו ואילך. ס"ע תקצד ואילך.

(28) דאלקים הוא מדת הדין — ב"ר פל"ג, ג (בסופה). ועוד. פרש"י עה"פ נח ח, א. וראה בהנסמן ב"שערי זהר" לברכות ס, ב.

(29) ראה גם קה"י ערך אלקיננו (א"ב), ושם גם מרמ"ז לזח"ג רעא, ריש ע"ב.

(30) ע"ח שבהערה 12 סוף ענף ג — הובא ונתבאר בד"ה לכל תכלה תרנ"ט (סה"מ תרנ"ט ע' קח) המשך תרס"ו בתחילתו (ע' ד). המשך ר"ה תש"ב פ"ד ופט"ו (סה"מ ה'תש"ב ע' 28 ואילך). ועוד.

(31) ראה המשך ר"ה תש"ב פט"ו ש"גדלה מעלת אופן הצמצום הראשון שהוא בדרך סילוק על אופן הצמצום דהשתל' שהם בדרך מיעוט", ד"ע"י אופן הסילוק נתהוו מציאות הכלים ונתתקנו כו".

(32) ראה תו"א וירא יד, ב: ואדרבא המאור הוא בהתגלות. וראה סה"מ תרס"ב ע' שס. תרפ"ו ע' לה. ובכ"מ.

(33) כ"מ מהמשך הענינים בהדרושים שבהערה 30.

(34) לקו"ת בלק עג, ב.

(35) האזינו לב, ט. אגה"ת פ"ד — צד, א ואילך (הובא בלקו"ת בלק שם). אוה"ת שה"ש כרך ב ע' תשעג. ע' תשפא. ס"ע תשפו ואילך. כרך ג' ע' אי"כא. ד"ה ראה אנכי גו' בלקו"ת

הוי' שבנפש, נעשה החיבור דב' השמות, שבהוי' דלתתא מאיר הגילוי דהוי' דלעילא. ומבאר שם, דענין היו"ד דשם הוי' שבנפש הוא הנחת עצמותו, אז ער לייגט זיך אוועק לגמרי צו אלקות ואינו מתחשב עם שכלו. דלא זו בלבד דגם כשהשכל שלו מחייב באופן אחר אינו מתחשב עם זה (כולל גם זה שאינו מתחשב עם זה שיאמרו עליו שהנהגתו היא היפך השכל), אלא יתירה מזו, דזה שמניח את עצמו לאלקות הוא לא מצד זה ששכלו מחייב כן (כמבואר במ"א³⁶ שהשכל עצמו מחייב שישנם ענינים שלמעלה מהשכל), כי אם, שמניח את עצמו לאלקות בלי שום חשבונות. וענין הה' ראשונה הוא ההתבוננות איך שכל הגילויים שבעולמות, אפילו הגילוי דסוכ"ע ומכ"ש הגילוי דממכ"ע, הם רק הארה בלבד שנמשכה ע"י כמה וכמה צמצומים³⁷. ועי"ז נעשה לו צר ביותר, עס ווערט אים זייער ענג, ובפרט כשמתבונן במעמדו ומצבו הפרטי איך שהוא מרוחק מאלקות [שהסיבה לזה שהוא נמצא במצב כזה היא מפני שהאור והגילוי שמאיר בכללות העולמות הוא רק הארה מצומצמת, שכל שהארה נמשכת למטה יותר היא מתצמצמת יותר³⁸, שזוהי הסיבה לזה שבא למצב כזה], שמזה נעשה לו צר עוד יותר, עס ווערט אים אזוי ענג ביז ער געפינט זיך קיין אָרט ניט. ויש לומר, שבכדי שיונח אצלו (עס זאָל זיך אָפלייגן) באמת הבנה והשגה זו צריך להיות תחילה הביטול דהנחת עצמותו. דמכיון שהשכל הוא מציאות, הנה מצד השכל גופא אי אפשר שיונח אצלו באמת (ועד באופן שיהי' לו צר מזה) איך שכל המציאות דכל ההשתלשלות רחוק כו', ולכן צריך להיות תחילה הביטול דהנחת עצמותו שלמעלה מהשכל, ענין היו"ד, נקודה בלבד, וזה פועל גם על השכל שיתאים להנקודה, נקודה בהיכלא³⁹. וענין הוא"ו דשם הוי'

ר"פ ראה ובמאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ב בתחילתו. ד"ה ולא אבה גוי' בלקו"ת תצא לה, ג ואילך ובמאמרי אדהאמ"צ שם ע' תרמד. שם ע' תרנד ואילך. ובכ"מ.

36 ראה גם ד"ה ת"ר נר חנוכה כו' ה'תשל"ח (תו"מ סה"מ כסלו ע' קסד) ס"ד.

37 וכידוע בענין האהבה ד"ועמך לא חפצתי" "שלא לחפון שום דבר זולתו ית' ולא אפי' שמים וארץ שהם ג"ע עליון ותחתון .. אלא תהי' האהבה רק לו ית' לבד דהיינו למהו"ע ית' ממש (וכך הי' נשמע הלשון ממורינו ורבינו [הזקן] נ"ע בדביקותו שהי' אומר בזה"ל איך וויל זע גאָר ניסט איך וויל ניט דאין ג"ע איך וויל ניט דאין עוה"ב כו' איך וויל מער ניט אָז דיך אַליין) — שרש מצות התפלה להצ"צ פ"מ (דרמ"צ קלה, סע"א).

38 דכשהמשכה היא מעצמות אוא"ס — היא בכללהו עלמין בשוה — ד"ה באתי לגני תרני"ח (סה"מ תרני"ח ע' רח"ט), תרצ"ט (סה"מ תרצ"ט ע' 125), הישי"ת (סה"מ הישי"ת ע' 111-12).

39 ראה לקו"ת ר"פ ראה (ית, ב). מאמרי אדהאמ"צ פ' ראה שם. — מזח"א ו, רע"א.

תקו"ז ריש תיקון ה (יט, א). שם בהקדמה (יב, ב).

שבנפש הו"ע עסק התורה⁴⁰. דלאחרי ההתבוננות (העבודה דה' ראשונה) שכללות הגילויים שבעולמות הם רק הארה מצומצמת, שמזה נעשה צר לו מאד (כנ"ל), הנה ויצעקו אל הוי' בצר להם⁴¹, שצועק (ומתפלל) אל הוי' שיהי' הגילוי דעצמות אוא"ס שלמעלה מהצמצום, וזה מביא אותו לעסק התורה, שעי"ז מאיר לו הגילוי דעצמות אוא"ס. דהגם שאורייתא מחכמה נפקת⁴², הרי ידוע הדיוק דבעל ההילולא (דכ"ד טבת)⁴³, דמלשון זה עצמו (אורייתא מחכמה נפקת, נפקת דוקא) מובן ששרש התורה הוא רצון העליון וכו' שלמעלה מהחכמה, ורק שאח"כ באה בחכמה ומשם היא נפקת בבחי' גילוי. וענין ה' אחרונה דשם הוי' שבנפש הוא מעשה המצוות⁴⁰, שזה בא לאחרי העבודה דוא"ו, תורה, כי בכדי לקיים המצוות כדבעי, צריך לידע את המעשה אשר יעשה.

(ז) **והנה** אף שהעבודה דמעשה המצוות היא ה' אחרונה שלמטה מעסק התורה שהוא הוא"ו, הרי מזה גופא מובן⁴⁴ דיש מעלה במצוות לגבי תורה. וכמבואר בארוכה במאמר הנ"ל, שהתורה, עם היות ששרשה הוא רצון העליון וכו' שלמעלה מהחכמה (כנ"ל), הרי הרצון דתורה נתלבש בחכמה, דמזה מוכח⁴⁵ שרצון זה (גם לפני התלבשותו בחכמה) הוא רצון שמורכב באיזה דבר, משא"כ הרצון דמצוות הוא רצון שאינו מורכב בשום דבר. שהרצון דמצוות הוא בעשי' בפועל דוקא, כי העשי' בפועל (בגשמיות) אינה בערך כלל, ובמילא אין שייך לומר שהרצון נתלבש בהמעשה (כי ענין ההתלבשות הוא בדבר שבערך דוקא), ולכן הרצון שבמעשה הוא רצון שאינו מלוכב ואינו מורכב בשום דבר⁴⁶. ויע' מעשה המצוות מיתוסף עילוי גם בהבנה וההשגה דתורה, כמ"ש⁴⁷ טוב טעם ודעת למדני כי במצוותיך האמנתי, דעל ידי קיום המצוות

40 דו"ה דשם הוי' הן תורה ומצות — תקו"ז ת"י (כה, ב). אגה"ת ספ"ד. לקו"ת פקודי ג, ג ואילך. ראה כט, א ואילך. אוה"ת שה"ש שבהערה 35. ובכ"מ.

41 לשון הכתוב — תהלים קז, ו. שם, כח. וראה גם שם, יג; יט.

42 זהר ח"ב סב, א. פה, א. קכא, א. ח"ג פא, א. קפכ, א. רסא, א.

43 לקו"ת במדבר ז, א. ובכ"מ. ובאוה"ת בראשית כרך ו תתרכג, ב 'ומקור דברים אלו נא' מפי רבינו ז"ל שבועות תקנ"ה בר"ה ויהי קול מעל לרקיע" — נדפס במאמרי אדה"ו נביאים ס"ע רלב ואילך (וראה שם ע' רלד).

44 ראה תו"א בראשית (ד, א) ובכ"מ, דבה' תתאה דוקא מתגלה היי"ד וגם קוצו של יו"ד, כי נעוץ תחילתן בסופן דוקא.

45 ראה המשך תרס"ו ס"ע לד.

46 ראה המשך הנ"ל ע' נד.

47 תהלים קיט, סו.

(במצוותיך), ובפרט כשקיום המצוות הוא לא מצד הטעם והכוונה ורק מצד אמונה פשוטה (האמנתי), מגיעים לטוב טעם ודעת שבתורה⁴⁸.

ח) **וזהו** היושבת בגנים גו' ברח דודי גו' על הרי בשמים, דהנה ידוע⁴⁹ שהגילוי שבג"ע הוא (בעיקר) זה שמתגלה להנשמות הפנימיות והאלקות של התורה שלמדו למטה, משא"כ הגילוי דאוא"ס שנמשך ע"י המצוות, זה יתגלה בעיקר לע"ל, דשכר מצוות בהאי עלמא ליכא⁵⁰, שאז יהי' הגילוי דאור הסובב, ועוד למעלה יותר שיהי' גילוי העצמות. וזהו שהגילויים דלע"ל נק' הרי בשמים, היינו הרים שבשמים⁵¹, שמים הם מקיפים כל עלמין, והרים שבשמים (שגם בשמים הם הרים, בולטים) הו"ע גילוי העצמות שלמעלה גם מסובב⁵². ואומר על זה ברח גו' על הרי בשמים, כי הגילוי דממלא (שבג"ע) לגבי גילוי הסובב (שמים) ומכ"ש לגבי גילוי העצמות (הרי בשמים) הוא באין ערוך כלל [דלגבי העצמות, גם הסובב הוא אין ערוך. וכמ"ש⁵³ רבות עשית גו' נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך גו', רבות הם כללות כל הגילויים דסובב וממלא, שנק' רבות ע"ד מ"ש בזהר⁵⁴ מאי רבות גדולות עילאין ורברבין, ועל זה אומר רבות עשית, דכל הגילויים, עם היותם רבות (עילאין ורברבין), הם כמו עשי' לגבי' ית'. וממשיך בכתוב נפלאותיך ומחשבותיך גו', נפלאותיך הם הגילויים דסובב (פלא, שלמעלה מהשתלשלות) ומחשבותיך הם הגילויים דממלא, ואומר שכל הגילוי דנפלאותיך ומחשבותיך הוא רק אלינו, אבל לגבי' ית' הם אין ערוך, אין ערוך אליך. והמשכתם, אגידה ואדברה (הגדה ודיבור הו"ע המשכה), מעצמות אוא"ס, היא ע"י ריבוי צמצומים, עצמו מספר]. וכיון שהסובב ומכ"ש העצמות הם למעלה מגילוי, לכן הגילוי שלהם לע"ל הוא ע"י קדימת אור הממלא (שמאיר בג"ע) שענינו (דאור הממלא) הוא גילוי, ולכן על ידו דוקא, גם הענינים שמצד עצמם הם בגדר העלם, נמשכים בגילויים⁵⁵.

48) ראה סד"ה טוב טעם ודעת תרס"ה (סה"מ תרס"ה ע' יט).

49) ראה סהמ"צ להצ"צ מצות ציצית פ"א (דרמ"צ טו, ב).

50) קידושין לט, ב. וראה המשך תער"ב ח"ב ע' א'קו. ובכ"מ. ולהעיר מאגה"ק ס"ג.

51) ראה שהש"ר במקומו: הרי בשמים — בשמי שמים העליונים.

52) אוה"ת שה"ש כרך ב' ע' תשעו. שם ע' תשפד. ס"ע תשצב.

53) תהלים מ, ו. וראה אוה"ת שה"ש שם ע' תשעג. ע' תשפא. ע' תשפח. כרך ג' ע' איכ ואילך.

54) ח"א רמז, א — הובא באוה"ת (יהל אור) לתהלים שם ס"ו (ע' קנג) לענין "רבות עשית". אלא שבאוה"ת שם מפרש ש"רבות" קאי על "עולמות העליונים וע"ס".

55) ראה ד"ה לכל תכלה תרני"ט (סה"מ תרני"ט ע' קדיה. שם ע' קח ואילך).

ט) ויש להוסיף בזה שהוא ע"ד הידוע בפירוש חברים⁵⁶ מקשיבים לקולך, חברים הם מלאכי השרת⁵⁷, והם מקשיבים לקולך לקול התורה והתפלה דישראל, דלהיות שקול ודיבור האדם הוא גשמי, לכן, בכדי שיעלו התורה והתפלה של האדם הוא ע"י שהמלאכים מזככים אותם, דגפיף להון ומנשק להון⁵⁸, וע"י שהמלאכים מעלים אותיות התורה והתפלה דישראל (פירוש הנ"ל במקשיבים לקולך), הנה בשכר זה⁵⁹ הם מקשיבים לקולך שהם מקבלים מאותיות התורה והתפלה דישראל⁶⁰, שהם נעלים הרבה יותר מהמלאכים ועד לעילוי שבאין ערוך⁶¹, עד"ז הוא גם בענין הגילויים דלע"ל, דהגם שהם נעלים באין ערוך לגבי הגילויים דג"ע, מ"מ, מכיון שהגילויים דלעתיד הוא האור שנמשך ע"י עשיית המצוות בדברים גשמיים שבעוה"ז הגשמי והחומרי, לכן צריכים הם להזדכך ע"י שעולים לג"ע⁶², דג"ע הוא מזוכך בתכלית (כידוע⁶³ הטעם לזה שאדה"ר נגרש מג"ע, כי ג"ע אינו סובל מציאות החטא). אלא שעכשיו, גם לאחר שמזדככים בג"ע, הנה עצם המצוה אינו מאיר בגילוי ורק הארה בלבד, אור הממלא. ועי"ז (כיון שענינו דאור הממלא הוא גילוי) יהי' לע"ל הגילוי דעצם המצוה, גילוי הסובב, ולמעלה יותר, הרי בשמים, גילוי פשיטות העצמות.

56) שה"ש ח, יג.

57) שהש"ר שם. פרש"י עה"פ.

58) ראה זהר ח"א כג, ב. ח"ב רא, ב. תו"א מקץ מג, סע"ב ואילך. מאמרי אדהאמ"צ ויקרא

ח"א ס"ע תי. וש"נ.

ובאוה"ת שה"ש שם (כרך ב ע' תשעה. ע' תשפג. ע' תשצא. וראה גם שם ע' תשסז. ע' תשסט) שזהו"ע "מקשיבים לקולך". וכ"ה בשיחת יום ד' וארא, כ"ג טבת תרס"ז (שנאמרה לאחר המאמר ד"ה היושבת בגנים) — ספר השיחות תורת שלום ס"ע 85.

59) כ"ה בתורת שלום שם.

60) אוה"ת שם ע' תשסז. ע' תשסט. ע' תשעה. ע' תשצ. כרך ג ע' אי"ג. תורת שלום שם

(ע' 86). וכ"מ גם בהמשך באתי לגני ה'ש"ת ס"י (סה"מ ה'ש"ת ע' 125).

61) שלכן נק' המלאכים "חברים", שהם טפלים לנש"י — אוה"ת שם ס"ע תשעד. ריש ע' תשפג. ע' תשצ. כרך ג ע' אי"ג.

62) להעיר מלקו"ת ואתחנן ט, ג, שהמצוות לפי שנתלכשו בדברים גשמיים צריכים שמירה.

ושם (יור"ד, א) שהשמירה היא ע"י התורה — והרי ג"ע הו"ע התורה, כנ"ל בפנים.

63) סה"מ תרס"ב ס"ע רצט. ובכ"מ.